

Bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trước tác động của trí tuệ nhân tạo, Internet và mạng xã hội

PGS, TS. PHẠM MINH SƠN

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: sonloanthu@gmail.com

Nhận ngày 29 tháng 6 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 8 năm 2024.

Tóm tắt: Chúng ta đang sống trong một thế giới có nhiều biến đổi và tác động chưa từng có của trí tuệ nhân tạo (AI), Internet và mạng xã hội. Đây là vấn đề đã và đang đặt ra nhiều thách thức trong công tác bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch ở Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: trí tuệ nhân tạo, Internet và mạng xã hội, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng.

Abstract: We are living in a world experiencing unprecedented changes and impacts from artificial intelligence (AI), the Internet, and social media. This presents significant challenges in the work of protecting the Party's ideological foundation and countering wrong and hostile views in Vietnam today.

Keywords: Artificial Intelligence, AI, Internet, social media, protecting the Party's ideological foundation.

1. Trí tuệ nhân tạo hay còn gọi là AI, là chữ viết tắt của từ tiếng Anh Artificial Intelligence do con người lập trình tạo nên nhằm mục đích giúp máy tính có thể tự động hóa các hành vi thông minh giống như con người: hiểu ngôn ngữ, biết giao tiếp, biết học, tự thích nghi, thậm chí biết suy nghĩ, tính toán và lập luận để giải quyết vấn đề... Đây là một lĩnh vực trong khoa học máy tính và công nghệ thông tin tập trung nghiên cứu và phát triển các hệ thống và chương trình máy tính có khả năng mô phỏng và thực hiện các nhiệm vụ thông minh tương tự như con người. Mục tiêu chính của AI là tạo ra hệ thống máy móc có khả năng học hỏi, suy luận, tư duy, thực hiện các công việc như nhận dạng hình ảnh, xử lý ngôn ngữ, xử lý thông tin, sáng tạo nội dung, điều khiển, giải quyết vấn đề một cách tự động mà trước đây chỉ có con người mới thực hiện được.

Thời gian gần đây, trí tuệ nhân tạo đang có sự phát triển mạnh mẽ, mang lại nhiều giá trị to lớn,

được ứng dụng sâu, rộng trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, tác động trực tiếp đến mọi thành phần, mọi tầng lớp nhân dân và được sử dụng rộng rãi như: Ứng dụng có khả năng tạo ra văn bản tự động⁽¹⁾, tạo văn bản trong tương tác các cuộc trò chuyện và chatbot dựa trên nhu cầu và yêu cầu người dùng. Ứng dụng AI tạo/chỉnh sửa ảnh⁽²⁾ có thể tạo ra bức ảnh hoàn toàn mới dựa trên các thông tin được cung cấp, cải thiện chất lượng ảnh, loại bỏ đối tượng không mong muốn và tạo hiệu ứng đặc biệt. Ứng dụng AI tạo/chỉnh sửa âm thanh⁽³⁾ có thể tạo ra nhạc và âm thanh độc đáo, tùy chỉnh theo tình huống hoặc cảm xúc, loại bỏ, xử lý âm thanh không mong muốn trong bản ghi âm. Thời điểm đầu năm 2023 và những tháng đầu năm 2024 đã bùng nổ công cụ chatbot phổ biến ChatGPT do OpenAI. Đây là ứng dụng AI có khả năng trả lời câu hỏi, soạn email, tạo mã và thậm chí viết toàn bộ bài luận từ đầu, giúp tạo ra các công cụ dịch thuật, công cụ phân tích ngôn ngữ,

công cụ trích xuất thông tin... Theo thống kê, ChatGPT - một ứng dụng trí tuệ nhân tạo vừa mới ra mắt cuối năm 2022 nhưng đến nay đã nhận được sự quan tâm của đông đảo người dùng trên toàn thế giới, trong đó có Việt Nam⁽⁴⁾. Sự ra đời của AI đã mang lại lợi ích đáng kể cho người dùng như giảm thiểu thời gian và công sức cần thiết cho việc tổng hợp, biên tập nội dung so với các phương pháp truyền thống, giúp người sử dụng có thể thu thập và nắm bắt thông tin từ các nguồn khác nhau một cách tự động và nhanh chóng, tăng cường hiệu suất làm việc và tiết kiệm thời gian.

Các hệ thống AI có thể hỗ trợ tổ chức và quản lý các văn bản, tài liệu, báo cáo, tìm kiếm và truy xuất thông tin nhanh chóng, từ đó giúp đảm bảo việc sử dụng tri thức hiệu quả và chính xác. Với những điểm mạnh của AI, có thể tận dụng khả năng giám sát truyền thông và phân tích nội dung trên các nền tảng truyền thông và mạng xã hội. Điều này giúp nhận biết và xử lý kịp thời những thông tin giả mạo, tin tức không chính xác hoặc những hoạt động xuyên tạc trên mạng xã hội, từ đó đảm bảo nền tảng tư tưởng của Đảng được bảo vệ và phát triển... Tận dụng những điểm mạnh của AI để xây dựng kế hoạch tuyên truyền, truyền tải nội dung tuyên truyền một cách nhanh chóng.

Tuy nhiên, do có tính mở, không bị giới hạn bởi vị trí địa lý, thông tin đa dạng và chưa được cơ quan chức năng kiểm chứng, trí tuệ nhân tạo nói chung, ChatGPT nói riêng đã và đang thách thức trực tiếp trong việc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trên không gian mạng. Theo báo cáo của Cagemini⁽⁵⁾, 69% các tổ chức không thể ứng phó với các cuộc tấn công nâng cao nếu không có AI hỗ trợ. Các thế lực thù địch có thể lợi dụng trí tuệ nhân tạo như là một công cụ, phương tiện để thực hiện mưu đồ chống phá cách mạng nước ta, với nhiều cách thức, thủ đoạn ngày càng tinh vi, xảo quyệt, thâm sâu, tác động đến mọi mặt của đời sống xã hội.

Do đó, việc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trước thách thức của trí tuệ nhân tạo, nhất là ứng dụng ChatGPT trên không gian mạng là vấn

đề hết sức quan trọng, cần được quan tâm nghiên cứu thấu đáo và có giải pháp ngăn chặn những tác động tiêu cực như: *Nguy cơ mất an toàn thông tin nội bộ* bởi các ứng dụng AI có khả năng xâm nhập vào hệ thống máy tính và mạng nội bộ của Đảng từ nhiều phương diện khác nhau nhằm thu thập thông tin mật, gây rò rỉ các thông tin nội bộ... ; *Xác định tính xác thực của thông tin*: bởi AI có khả năng xử lý ngôn ngữ linh hoạt tự nhiên, tạo ra nội dung văn bản, hình ảnh, video hoặc âm thanh, thông tin giả mạo... Bất kể người dùng ứng dụng AI nào cũng dễ dàng tạo ra nội dung/hình ảnh/video tự động sai sự thật, bịa đặt mà không có sự kiểm soát đảm bảo chất lượng và tính đúng đắn của thông tin⁽⁶⁾. *Nguy cơ bảo mật thông tin cá nhân bởi khi* người dùng cài đặt những ứng dụng AI trên điện thoại hoặc các thiết bị điện tử, luôn yêu cầu bắt buộc phải đăng ký tài khoản trong đó có cung cấp các thông tin cơ bản như: họ tên, tuổi, địa chỉ, số điện thoại, email, định dạng khuôn mặt... có liên kết xác thực hoặc liên kết với các tài khoản mạng xã hội đang dùng như: facebook, instagram, zalo... gây nguy cơ bị lộ thông tin cá nhân hoặc bị giám sát nhằm lừa đảo tài chính hoặc xâm phạm quyền riêng tư.

2. Năm 1997, Việt Nam chính thức hòa mạng Internet quốc tế, bắt đầu bước chân vào không gian mạng. Điều này mở ra một kỷ nguyên mới cho đất nước trong lĩnh vực phát triển kinh tế - xã hội. Không gian mạng ngày càng được mở rộng với nhiều người tham gia và trở thành nơi phát triển mới mẽ cho đất nước, có ảnh hưởng đáng kể đến cuộc sống thực tế của con người. Không chỉ là nguồn thông tin bất tận, không gian mạng còn là điểm kết nối xã hội, thúc đẩy hoạt động sản xuất và kinh doanh, từ đó nâng cao giá trị cuộc sống.

Theo Báo cáo Tổng quan về Internet và mạng xã hội (Digital 2023: Global Overview Report) do We Are Social phát hành vào đầu năm 2023, Việt Nam có tới 77,93 triệu người dùng Internet, chiếm 79,1% dân số, và khoảng 70 triệu người dùng mạng xã hội, tương đương 71% dân số. Thời gian trung bình sử dụng mạng xã hội hàng ngày là 2

tiếng 31 phút/người; 89,8% người dùng Internet tại Việt Nam sử dụng ít nhất một nền tảng mạng xã hội.

Hiện nay các phương thức tuyên truyền chính trị trên Internet và mạng xã hội ở Việt Nam ngày càng phong phú, đa dạng như: kể chuyện để truyền tải thông điệp qua các câu chuyện ý nghĩa, chạm vào cảm xúc của người đọc; các video ngắn từ 10 đến 30 giây rất phổ biến trên các nền tảng như Facebook, Tiktok, Youtube, Instagram; nội dung do người dùng tạo (UGC content) có thể được sử dụng trong các cuộc thi trực tuyến và qua sự tham gia của những người có ảnh hưởng (KOLs) để định hướng dư luận.

Tuy nhiên, sự tăng trưởng người dùng và sự phổ biến của Internet cũng mang đến nhiều rủi ro về an ninh mạng. Không gian mạng, với tính chất ảo và dễ ẩn danh, nhanh chóng trở thành công cụ mạnh mẽ cho các thế lực thù địch và các phần tử cơ hội để phát tán tin giả và thông tin độc hại. Các nền tảng mạng xã hội lớn như Facebook (Meta), Youtube, Tik Tok, Zalo đang là môi trường phổ biến nhất để phát tán tin giả. Năm 2020, Google thống kê Việt Nam nằm trong top 10 quốc gia có lượng thông tin vi phạm chính sách cần xử lý nhiều nhất. Các thế lực thù địch và các phần tử chống đối chính trị đã và đang lợi dụng Internet và mạng xã hội để tiến hành các hoạt động chống phá Đảng và Nhà nước. Điều này đã đặt ra nhiều thách thức và khó khăn trong công tác quản lý thông tin trên mạng và định hướng dư luận ở nước ta. Do đó, việc quản lý hiệu quả không gian mạng và mạng xã hội nhằm giảm thiểu tác động tiêu cực và khai thác các lợi ích, tiện ích của chúng đang là mối quan tâm hàng đầu của Đảng và Nhà nước.

3. Giải pháp nhằm bảo đảm sự chủ động trong công tác bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trước tác động của trí tuệ nhân tạo, Internet và mạng xã hội.

Một là, tăng cường quán triệt và thực hiện có hiệu quả các Nghị quyết, chỉ thị của Đảng và Nhà nước về bảo vệ nền tảng tư tưởng, bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa,

bảo đảm an ninh mạng và bảo mật thông tin.

Tiếp tục quán triệt và thực hiện có hiệu quả Nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 25/7/2018, của Bộ Chính trị khóa XII “Về Chiến lược bảo vệ Tổ quốc trên không gian mạng”; Nghị quyết số 30-NQ/TW, ngày 25/7/2018, của Bộ Chính trị “Về Chiến lược an ninh mạng quốc gia”... Luật An toàn thông tin mạng năm 2015, Luật An ninh mạng năm 2018 và Luật Quốc phòng năm 2018... góp phần bảo đảm quốc phòng, an ninh, chủ quyền và lợi ích quốc gia - dân tộc trên không gian mạng.

Tiếp tục triển khai đồng bộ, có hiệu quả Quyết định số 127/QĐ-TTg, ngày 26/01/2021 của Thủ tướng Chính phủ, Quyết định Ban hành Chiến lược quốc gia về nghiên cứu, phát triển và ứng dụng Trí tuệ nhân tạo đến năm 2030; Chỉ thị số 12/CT-TTg, ngày 12/5/2021, của Thủ tướng Chính phủ, “Về tăng cường công tác tuyên truyền, định hướng hoạt động truyền thông, báo chí phục vụ nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc; kịp thời chấn chỉnh và xử lý các vi phạm trong hoạt động báo chí, truyền thông”, trong đó yêu cầu “đẩy mạnh thông tin, tuyên truyền trên các nền tảng mạng xã hội, hệ thống thông tin cơ sở và các phương tiện truyền thông mới”; thực hiện Nghị quyết số 35-NQ/TW, ngày 22/10/2018, của Bộ Chính trị “Về tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới”. Thực hiện có hiệu quả Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XIII, đó là: “Có chiến lược phát triển khoa học và công nghệ phù hợp với xu thế chung của thế giới và điều kiện đất nước, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới, thích ứng với cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư”⁽⁸⁾, nhằm trang bị kiến thức cần thiết để người tham gia hoạt động trên mạng, sử dụng mạng xã hội nhận diện, cảnh giác trước tính chất nguy hại của những thông tin xấu, độc, qua đó, mỗi người có thể tự lựa chọn, tiếp nhận thông tin hữu ích, đồng thời biết sàng lọc, tạo “miền dịch” trước những thông tin xấu, độc đang tràn lan trên mạng.

Hai là, có kế hoạch xây dựng các ứng dụng

AI, nguồn Internet và mạng xã hội chính thức của các cơ quan Đảng và Nhà nước.

Đến nay, ngoài các cơ quan báo chí, truyền thông còn có các kênh thông tin chủ lực trên nền tảng website và một số fanpage chính thống trên mạng xã hội Facebook, Zalo, Tiktok... đã được xây dựng và đang vận hành hiệu quả nhằm mục đích truyền thông rất tốt, nhận được hiệu ứng tốt từ người dân, dễ tiếp cận và nắm bắt thông tin từ quần chúng nhân dân. Tuy nhiên, cần tận dụng hơn nữa thế mạnh của AI, Internet và mạng xã hội trong việc phân tích và phản hồi, xây dựng hệ thống các ứng dụng tiếp thu ý kiến, trả lời trực tuyến đối với các thắc mắc về chính sách và quyết định của Đảng và Nhà nước. Điều này giúp các cơ quan Đảng và Nhà nước, cũng như toàn hệ thống chính trị nắm bắt và xử lý thông tin nhanh chóng, giúp điều chỉnh và cải tiến chính sách theo hướng phù hợp với tình hình mới và tiếp thu ý kiến đa dạng của người dân.

Bên cạnh đó, cần tạo ra môi trường thuận lợi cho sự phát triển và ứng dụng AI, Internet và mạng xã hội, thiết lập mối quan hệ đối tác và hợp tác với các tổ chức, doanh nghiệp và chuyên gia đầu ngành trong lĩnh vực AI, tạo ra một môi trường đa dạng và chia sẻ thông tin, kinh nghiệm và kiến thức về AI, đồng thời thúc đẩy quá trình số hóa và chuyển đổi số quốc gia.

Ba là, tăng cường quản lý, giám sát của cơ quan chức năng đối với việc sử dụng AI, Internet và mạng xã hội.

Cần xây dựng các chính sách và quy định rõ ràng về việc sử dụng AI, Internet và mạng xã hội bao gồm các quy định về đạo đức và an ninh thông tin. Đồng thời, cần thiết lập các cơ quan giám sát và kiểm soát để đảm bảo rằng các ứng dụng AI, Internet và mạng xã hội tuân thủ các quy định và không gây ra hậu quả tiêu cực đối với nền tảng tư tưởng Đảng và quyền lợi của nhân dân.

Bốn là, đẩy mạnh đào tạo, bồi dưỡng kiến thức về AI, Internet và mạng xã hội.

Trước hết, tập trung đầu tư vào việc đào tạo, bồi dưỡng kiến thức về AI, Internet và mạng xã

hội cho mọi đối tượng, đặc biệt là các cán bộ, đảng viên. Thông qua các khóa học, hội thảo giúp cho cán bộ, đảng viên hiểu sâu hơn về nguyên lý hoạt động, nhận diện và hiểu rõ các hạn chế và khả năng tiềm ẩn của các ứng dụng trí tuệ nhân tạo để tăng cường công tác bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đồng thời áp dụng trong việc thực hiện chuyển đổi số quốc gia hiện nay.

Năm là, nâng cao nhận thức cộng đồng về AI, Internet và mạng xã hội.

Giải pháp then chốt tạo hiệu quả lâu dài trong quá trình tiếp nhận thông tin trên các ứng dụng AI, Internet và mạng xã hội vẫn phụ thuộc vào tính chủ động của mỗi cá nhân, phải tự làm chủ mục đích tìm hiểu, tự nâng cao “*sức đề kháng*”, tăng cường “*tự miễn dịch*”, tự chịu trách nhiệm của người sử dụng; luôn nêu cao tinh thần cảnh giác, tỉnh táo trước các thông tin được đưa ra từ AI, Internet và mạng xã hội đặc biệt là các thông tin thời sự, chính trị, văn hóa, xã hội... Có trách nhiệm vạch trần, lên án các hành vi truyền tải các thông tin xấu độc nhằm chống phá Đảng và Nhà nước./.

(1) OpenAI GPT-3, ChatGPT, Google Duplex, Microsoft Azure Cognitive Services - Text Analytics, IBM Watson Natural Language Understanding, NLG (Natural Language Generation) platforms...

(2) DeepFaceLab, MidJourney, Reface, Dream Studio, DALL-E, Jasper Art, Pixray, Adobe Photoshop.

(3) Melodrive, Lovo.ai, Synthesys, Izotope RX, Murf, Listnr, Respeecher, Speechelo.

(4) Ban Thời sự: ChatGPT - Ứng dụng tăng trưởng kỷ lục và những lo ngại, <https://vtv.vn/cong-nghe/chatgpt-ung-dung-tang-truong-ky-luc-va-nhung-lo-ngai-20230202180351741.htm>, 02/02/2023.

(5) <https://www.capgemini.com/?s=AI&paged=2&SortByDate=0>.

(6) The New York Times: Who Is Liable for A.I. Creations?, <https://www.nytimes.com/2023/06/03/business/who-is-liable-for-ai-creations.html?searchResultPosition=4>, 03/6/2023.

(7) Digital 2023: Vietnam, <https://datareportal.com/reports/digital-2023-vietnam>.

(8) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021): *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, T.1, tr. 140.